

Nr 14.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående sänkning av räntan å lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri; given Stockholms slott den 13 januari 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

C. E. Svensson.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 januari 1923.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Svensson:

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt 1910 års riksdag att för bildande av en lånefond för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri bemyndiga riksgäldskontoret att under år 1911, i mån av behov, tillhandahålla statskontoret ett belopp av högst 50,000 kronor. För lån, som av Kungl. Maj:t beviljades,

skulle gälla vissa av riksdagen godkända allmänna villkor och bestämmelser, varjämte Kungl. Maj:t ägde meddela de ytterligare föreskrifter, som i avseende å ifrågavarande lånerörelse kunde finnas erforderliga.

Med ändring av riksdagens ursprungligen tillika lämnade medgivande, att inflytande räntor å de från fonden utlämnade lån skulle få ingå till fonden, bestämde 1911 års riksdag, att räntorna från och med år 1912 skulle tillföras statsverket.

Till ökning av fondens kapital har sedermera 1911 års riksdag anvisat 75,000 kronor, 1912 och 1913 års riksdagar ävensom 1914 års senare riksdag envar 25,000 kronor samt 1920 års riksdag 100,000 kronor. Fondens kapitaltillgång utgjorde alltså vid 1922 års slut cirka 300,000 kronor.

Å lån skulle enligt de ursprungligen meddelade bestämmelserna erläggas ränta med fyra procent.

Enligt beslut av 1916 års riksdag höjdes emellertid räntan till fem procent, i likhet med vad samtidigt skedde beträffande vissa andra av statens utlåningsfonder. Den nya räntesatsen tillämpades från och med den 1 juli 1916. Å då redan befintliga lån förblev räntan oförändrat fyra procent.

Den sålunda förhöjda räntesatsen bibehölls sedermera, till dess 1920 års riksdag beslöt, att å de lån, som från och med den 1 januari 1921 beviljades att utgå från fonden, skulle beräknas fem och en halv procent ränta.

Enligt vad jag från kommerskollegium inhämtat, äro av fondens medel för närvarande utlämnade lån å 835 kronor mot fyra procent, 92,868 kronor mot fem procent och 152,910 kronor mot fem och en halv procent ränta, medan återstoden utgöres av dels redan beviljade men icke uttagna lån, dels ock ännu icke till lån disponerad fondbehållning.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att för lån från fonden gäller bland annat, att, sedan lån innehafts under ett år från lyftningsdagen, en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet skall återbetalas under vart och ett av de följande fem åren, så att hela lånet blir inom utgången av det sjätte året tillfullo guld, samt att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom föreskriven tid inbetalas, å det förfallna beloppet skall erläggas sex procent årlig ränta från förfalldagen till dess inbetalning sker. Enligt vad kommerskollegium under hand upplyst, äro förenämnda mot fyra procent ränta utlämnade lån — inalles tre stycken å sammanlagt 835 kronor — numera i sin helhet till betalning förfallna, och löpa alltså samma lån med sex procent ränta.

I en till Kungl. Maj:t avlåten skrivelse har nu kommerskollegium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att ränta å lån, som från och med den 1 juli 1923 beviljades från fonden, måtte få utgå efter en till fem procent nedsatt räntesats.

Kommers-
kollegium.

Till stöd för sin framställning har kollegium, efter erinran om de åren 1916 och 1920 beslutade ränteförhöjningarna, anfört följande:

»Det under senaste två år inträffade omslaget i konjunkturerna har ju emellertid kännetecknats, bland annat, av en högst väsentlig sänkning av den allmänna räntefoten. Sålunda har Sveriges riksbanks officiella diskonto, efter att under åren 1919 och 1920 hava varierat mellan 6 och 7 $\frac{1}{2}$ procent, numera från och med 1 juli 1922 fastställts till 4 $\frac{1}{2}$ procent.

Då nu ifrågavarande lånefond i viss mån torde vara avsedd att bereda ett verkligt ekonomiskt stöd åt hantverkare och mindre industriföretag, är det givet, att den sålunda inträdda rubbningen i förhållandet mellan den allmänna räntefoten och den för hantverkslån nu gällande betagit lånen denna deras karaktär.

Till följd av angivna förhållanden och då den nuvarande låga räntefoten icke torde få anses vara endast tillfällig, är det, enligt kommerskollegii mening, önskligt att en sänkning av gällande ränta å nu ifrågavarande lån till 5 procent vidtages beträffande sådana lån, som må beviljas från och med den 1 juli 1923.

Såsom ett ytterligare stöd för sin uppfattning får kollegium erinra därom, att gällande ränta å lån från manufakturförslagslånefonden utgör 5 procent.»

Över kommerskollegii framställning har statskontoret avgivit utlåtande, varjämte fullmäktige i riksgäldskontoret, efter att hava därtill beretts tillfälle, inkommit med yttrande i ärendet.

Statskontoret har därvid — under uttalande att de av kommerskollegium anförda skälen för räntesänkningen syntes beaktansvärda och att jämväl ur statsverkets synpunkt icke vore något att erinra mot en dylik åtgärd — förklarat sig för sin del kunna ansluta sig till den av kollegium gjorda framställningen.

Statskontor et.

Även fullmäktige i riksgäldskontoret hava förklarat sig icke hava något att erinra mot räntans sänkning, på sätt av kollegium ifrågasatts.

Fullmäktige i
riksgälds-
kontoret.

Med hänsyn såväl till den betydelse, som statens ifrågavarande låneverksamhet, trots fondens jämförelsevis ringa storlek, äger för befrämjandet av hantverkets och den mindre industriens utveckling, som ock till den i allmänna marknaden nu gällande, förhållandevis låga räntesatsen, anser jag mig böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för en nedsättning av räntan å hantverkslån till fem procent.

Departements-
chefen.

För att göra åsyftat gagn synes mig räntesänkningen emellertid böra givas tillämplighet icke blott, såsom av myndigheterna avsetts, å nya lån utan jämväl å sådana redan beviljade lån, för vilka den högre räntesatsen av fem och en halv procent nu är gällande. Att på dylikt sätt giva den sänkta räntan retroaktiv tillämpning skulle stå i full överensstämmelse med den princip, som i enahanda avseende följdes vid den under fjolåret med riksdagens medverkan genomförda sänkningen av räntan å lån från fonden för rederinäringens understödjande. Den minskning i statsverkets inkomster, som genom den lägre räntans tillämplighet å redan beviljade lån skulle uppstå, komme att inskränka sig till en halv procent å 152,910 kronor, d. v. s. för år räknat till omkring 750 kronor.

Den av mig nu förordade räntesänkningen nödvändiggör ändring av punkt 7 i kungörelsen den 17 juni 1916 (nr 230) angående ändrade bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, sådan denna punkt lyder enligt kungörelse den 22 juni 1920 (nr 444).

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

dels att, med ändring av nu gällande bestämmelser för lån från fonden för befrämjande av hantverk och därmed jämförlig mindre industri, besluta, att å lyftat lånebelopp skall erläggas årlig ränta från lyftningsdagen med fem procent, dock med skyldighet för låneinnehavaren att, därest förfallet kapitalbelopp icke inom åtta dagar efter förfalldagen inbetalas, å det förfallna beloppet erlägga sex procent årlig ränta från förfalldagen, till dess betalning sker;

dels ock förklara, att nämnda ändrade bestämmelse, innebärande sänkning av den å lyftat lånebelopp utgående räntan, skall tillämpas jämväl i fråga om lån, som tidigare beviljats.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition skall till riksdagen avlätas av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
J. H. Göransson.